

# Spis treści

|  |    |
|--|----|
| <b>WYKAZ SKRÓTÓW</b> .....   | 9  |
| <b>WSTĘP</b> .....   | 11 |
| <b>ROZDZIAŁ I. RELACJA ZALEŻNOŚCI W NAUCE O STOSUNKACH<br/>MIĘDZYKRAJOWYCH</b> ..... | 21 |
| <b>1. Pojęcie zależności</b> .....   | 21 |
| <b>2. Historyczne i współczesne formy zależności</b> .....                           | 25 |
| 2.1. Okres przedwestfalski .....   | 25 |
| 2.2. Okres kolonialny .....  | 27 |
| 2.3. Okres „zimnej wojny” .....  | 32 |
| 2.4. Okres współczesny .....   | 33 |
| <b>3. Główne interpretacje badawcze relacji zależności</b> .....                     | 37 |
| 3.1. Studia nad imperializmem .....  | 38 |
| 3.2. Szkoła „dependencji” .....  | 47 |
| 3.3. Koncepcja „systemu-świata” .....  | 51 |
| 3.4. Perspektywa postkolonialna .....  | 55 |
| <b>4. Autorski model relacji zależności</b> .....                                    | 63 |
| 4.1. Założenia ogólne .....  | 63 |
| 4.2. Zależności w sferze systemu politycznego .....                                  | 64 |
| 4.3. Zależności w sferze gospodarczej .....  | 67 |
| 4.4. Zależności w sferze bezpieczeństwa i obrony .....                               | 69 |
| 4.5. Zależności w sferze społecznej .....  | 72 |
| 4.6. Zależności w sferze kulturowo-ideologicznej .....                               | 74 |
| 4.7. Zależności w sferze polityki zagranicznej .....                                 | 77 |
| <b>ROZDZIAŁ II. HISTORYCZNE UWARUNKOWANIA ZALEŻNOŚCI UKRAINY OD ROSJI</b> ...        | 79 |
| <b>1. Okres przedradziecki</b> .....   | 80 |
| 1.1. Ruś Kijowska jako pierwsze państwo wschodnich Słowian .....                     | 80 |
| 1.2. Kozaczyzna i jej przyłączenie do imperium rosyjskiego .....                     | 82 |
| 1.3. Przemiany w carskiej Rosji i powstanie nowoczesnego narodu ukraińskiego ...     | 89 |

|   |     |
|---|-----|
| <b>2. Ukraina w składzie ZSRR</b> .....                                       | 96  |
| 2.1. Ukraina w polityce władz radzieckich w latach 1917–1945 .....            | 96  |
| 2.2. Ukraina w polityce władz radzieckich w okresie powojennym .....          | 101 |
| 2.3. Ukraina na drodze do niepodległości .....                                | 108 |
| <br>  |     |
| <b>ROZDZIAŁ III. ZALEŻNOŚCI W SFERZE SYSTEMU POLITYCZNEGO</b> .....           | 112 |
| <b>1. Podobieństwa ustrojowe pomiędzy Federacją Rosyjską i Ukrainą</b> .....  | 112 |
| 1.1. Dziedzictwo ustrojowe ZSRR .....   | 112 |
| 1.2. Ewolucja systemu politycznego Federacji Rosyjskiej .....                 | 116 |
| 1.3. Ewolucja systemu politycznego Ukrainy .....                              | 119 |
| 1.4. Znaczenie podobieństw ustrojowych .....                                  | 125 |
| <b>2. Główne podmioty ukraińskiego systemu politycznego wobec Rosji</b> ..... | 128 |
| 2.1. Prezydenci Ukrainy wobec Rosji .....                                     | 128 |
| 2.2. Współczesne siły polityczne na Ukrainie wobec Rosji .....                | 139 |
| 2.3. Ukraińskie grupy oligarchiczne wobec Rosji .....                         | 152 |
| <b>3. Ingerencje Federacji Rosyjskiej w życie polityczne Ukrainy</b> .....    | 162 |
| 3.1. Poparcie Federacji Rosyjskiej dla prezydenta Leonida Kuczmy .....        | 162 |
| 3.2. Zaangażowanie Rosji w wybory prezydenckie w 2004 r. ....                 | 164 |
| 3.3. Rosyjskie działania przeciwko prezydentowi Wiktorowi Juszczenko .....    | 170 |
| <b>4. Wnioski</b> .....   | 173 |
| <br>  |     |
| <b>ROZDZIAŁ IV. ZALEŻNOŚCI W SFERZE GOSPODARCZEJ</b> .....                    | 176 |
| <b>1. Stosunki Ukrainy i Rosji w sektorze energetycznym</b> .....             | 179 |
| 1.1. Interesy Ukrainy i Rosji w sektorze energetycznym .....                  | 180 |
| 1.2. Kwestia warunków dostaw rosyjskiego gazu na Ukrainę .....                | 184 |
| 1.3. Kwestia kontroli ukraińskiego sektora energetycznego .....               | 189 |
| 1.4. Alternatywne szlaki transportu paliw z Azji do Europy .....              | 193 |
| <b>2. Ukraińsko-rosyjska wymiana handlowa</b> .....                           | 195 |
| 2.1. Wielkość i struktura wymiany handlowej .....                             | 196 |
| 2.2. Kwestia liberalizacji wymiany handlowej .....                            | 200 |
| 2.3. Wybrane problemy handlowe .....  | 202 |
| <b>3. Rosyjskie inwestycje bezpośrednie na Ukrainie</b> .....                 | 205 |
| 3.1. Wielkość rosyjskich inwestycji .....                                     | 208 |
| 3.2. Główne obszary rosyjskich inwestycji .....                               | 211 |
| 3.3. Rosyjskie inwestycje na Ukrainie a dwustronne relacje polityczne .....   | 214 |
| <b>4. Wnioski</b> .....   | 216 |
| <br>  |     |
| <b>ROZDZIAŁ V. ZALEŻNOŚCI W SFERZE BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY</b> .....          | 219 |
| <b>1. Poradziecka broń jądrowa na Ukrainie</b> .....                          | 222 |
| 1.1. Nuklearne dziedzictwo ZSRR .....   | 222 |
| 1.2. Polityka Ukrainy wobec poradzieckich arsenałów jądrowych .....           | 223 |
| 1.3. Polityka Rosji wobec poradzieckich arsenałów jądrowych na Ukrainie ..... | 226 |
| 1.4. Porozumienia z 1994 r. i ich znaczenie .....                             | 227 |
| <b>2. Rosyjska Flota Czarnomorska</b> .....                                   | 229 |
| 2.1. Znaczenie Floty Czarnomorskiej w polityce Rosji .....                    | 230 |

|  |            |
|--|------------|
| 2.2. Kwestia podziału Floty Czarnomorskiej (1991–1997) .....                             | 232        |
| 2.3. Kwestia okresu stacjonowania Floty Czarnomorskiej (1997–2010) .....                 | 235        |
| 2.4. Konsekwencje stacjonowania Floty Czarnomorskiej dla Ukrainy .....                   | 238        |
| <b>3. Granica ukraińsko-rosyjska .....</b>   | <b>241</b> |
| 3.1. Specyfika granicy ukraińsko-rosyjskiej .....  | 242        |
| 3.2. Problem potwierdzenia granicy .....   | 244        |
| 3.3. Problem delimitacji i demarkacji granicy .....                                      | 247        |
| 3.4. Problem granicy morskiej .....  | 249        |
| <b>4. Współpraca w sferze przemysłu zbrojeniowego .....</b>                              | <b>251</b> |
| 4.1. Potencjał przemysłu zbrojeniowego Rosji i Ukrainy .....                             | 251        |
| 4.2. Zakres i znaczenie współpracy dwustronnej .....                                     | 254        |
| 4.3. Współpraca w sferze przemysłu zbrojeniowego a relacje polityczne .....              | 257        |
| 4.4. Implikacje współpracy w sferze przemysłu zbrojeniowego .....                        | 260        |
| <b>5. Ukraina wobec konfliktu w Naddniestrzu .....</b>                                   | <b>261</b> |
| 5.1. Zarys konfliktu w Naddniestrzu .....  | 262        |
| 5.2. Następstwa konfliktu w Naddniestrzu dla Ukrainy .....                               | 264        |
| 5.3. Polityka Ukrainy wobec konfliktu w Naddniestrzu .....                               | 266        |
| <b>6. Wnioski .....</b>  | <b>270</b> |
| <b>ROZDZIAŁ VI. ZALEŻNOŚCI W SFERZE SPOŁECZNEJ .....</b>                                 | <b>273</b> |
| <b>1. Społeczeństwo ukraińskie wobec Rosji .....</b>                                     | <b>275</b> |
| 1.1. Uwarunkowania postrzegania Rosji i stosunków ukraińsko-rosyjskich na Ukrainie ..... | 275        |
| 1.2. Wizerunek Rosji na Ukrainie .....   | 276        |
| 1.3. Ukraińska opinia publiczna wobec relacji bilateralnych z Rosją .....                | 277        |
| <b>2. Mniejszość rosyjska na Ukrainie .....</b>  | <b>281</b> |
| 2.1. Sytuacja narodowościowa na Ukrainie .....   | 281        |
| 2.2. Polityka narodowościowa władz ukraińskich .....                                     | 283        |
| 2.3. Działalność polityczna mniejszości rosyjskiej .....                                 | 285        |
| 2.4. Mniejszość rosyjska w polityce Rosji .....  | 287        |
| 2.5. Społeczność rosyjska na Krymie .....  | 288        |
| <b>3. Podziały regionalne na Ukrainie .....</b>  | <b>294</b> |
| 3.1. Regiony Ukrainy .....   | 295        |
| 3.2. Wybrane wyznaczniki podziałów regionalnych .....                                    | 298        |
| 3.3. Zróznicowanie regionalne a polityka wewnętrzna na Ukrainie .....                    | 299        |
| 3.4. Podziały regionalne a stosunki ukraińsko-rosyjskie .....                            | 304        |
| <b>4. Ukraińcy w Rosji .....</b>   | <b>308</b> |
| 4.1. Charakterystyka ukraińskiej emigracji do RFSSR i Rosji .....                        | 308        |
| 4.2. Znaczenie diaspy w Rosji dla Ukrainy .....  | 310        |
| 4.3. Polityka Rosji wobec społeczności ukraińskiej .....                                 | 313        |
| <b>5. Wnioski .....</b>  | <b>317</b> |
| <b>ROZDZIAŁ VII. ZALEŻNOŚCI W SFERZE KULTUROWO-IDEOLOGICZNEJ .....</b>                   | <b>320</b> |
| <b>1. Pozycja języka rosyjskiego na Ukrainie .....</b>                                   | <b>322</b> |
| 1.1. Sytuacja językowa na Ukrainie .....   | 322        |

|   |            |
|---|------------|
| 1.2. Polityka językowa władz ukraińskich .....  | 325        |
| 1.3. Stanowisko Rosji wobec sytuacji językowej na Ukrainie .....  | 331        |
| 1.4. Znaczenie debaty na temat statusu języka rosyjskiego .....   | 332        |
| <b>2. Dziedzictwo radzieckiej historiografii .....</b>  | <b>334</b> |
| 2.1. Główne spory historiograficzne dotyczące dziejów Ukrainy i Rosji .....   | 335        |
| 2.2. Znaczenie sporów historiograficznych na Ukrainie .....   | 339        |
| 2.3. Ukraińska polityka historyczna a relacje z Rosją .....   | 344        |
| <b>3. Działalność Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego i Ukraińskiego Kościoła<br/>Prawosławnego (Patriarchatu Moskiewskiego) .....</b> | <b>350</b> |
| 3.1. Sytuacja religijna na Ukrainie .....   | 350        |
| 3.2. RKP i UKP (PM) wobec sytuacji religijnej na Ukrainie .....   | 353        |
| 3.3. RKP i UKP (PM) wobec sytuacji politycznej na Ukrainie .....  | 356        |
| 3.4. RKP i UKP (PM) a relacje ukraińsko-rosyjskie .....   | 358        |
| <b>4. Rosyjskie wpływy w systemie medialnym Ukrainy .....</b>   | <b>360</b> |
| 4.1. Charakterystyka systemu medialnego Ukrainy .....   | 361        |
| 4.2. Uwarunkowania i przejawy rosyjskich wpływów w systemie medialnym<br>Ukrainy .....  | 362        |
| 4.3. Rosyjskie wpływy w prasie na Ukrainie .....  | 365        |
| 4.4. Rosyjskie wpływy w telewizji na Ukrainie .....   | 367        |
| 4.5. Rosyjskie wpływy w ukraińskim internecie .....   | 372        |
| <b>5. Wnioski .....</b>   | <b>375</b> |
| <b>ROZDZIAŁ VIII. ZALEŻNOŚCI W SFERZE POLITYKI ZAGRANICZNEJ .....</b>   | <b>377</b> |
| <b>1. Rosja i Ukraina wobec wielostronnych struktur współpracy na obszarze<br/>poradzieckim .....</b>                                 | <b>379</b> |
| 1.1. Rosja i Ukraina wobec Wspólnoty Niepodległych Państw .....   | 381        |
| 1.2. Rosja i Ukraina wobec Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej .....  | 385        |
| 1.3. Rosja i Ukraina wobec Unii Celnej Federacji Rosyjskiej, Białorusi<br>i Kazachstanu .....   | 387        |
| 1.4. Rosja i Ukraina wobec Organizacji na rzecz Demokracji i Rozwoju<br>Gospodarczego – GUAM .....                                    | 389        |
| <b>2. Rosja, Ukraina i państwa zachodnie .....</b>  | <b>392</b> |
| 2.1. Wizerunek Rosji i Ukrainy w państwach zachodnich .....   | 393        |
| 2.2. Rosja, Ukraina i Sojusz Północnoatlantycki .....   | 398        |
| 2.3. Rosja, Ukraina i Unia Europejska .....   | 413        |
| <b>3. Wnioski .....</b>   | <b>426</b> |
| <b>ZAKOŃCZENIE .....</b>  | <b>428</b> |
| <b>BIBLIOGRAFIA .....</b>   | <b>434</b> |
| <b>SUMMARY .....</b>  | <b>470</b> |
| <b>РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ .....</b>  | <b>474</b> |
| <b>РЕЗЮМЕ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ .....</b>   | <b>479</b> |
| <b>SPIS TABEL .....</b>   | <b>483</b> |
| <b>SPIS WYKRESÓW .....</b>  | <b>485</b> |
| <b>INDEKS OSÓB .....</b>  | <b>487</b> |